

	Центральнoукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Назва дисципліни Економічний аналіз			
		Статус дисципліни обов'язковий компонент			
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика та інформація				
Спеціальність	С 1 Економіка та міжнародні економічні відносини				
Освітня програма	Економіка				
Рівень вищої освіти	Бакалавр				
Форма навчання	Денна				
Курс	Другий				
Семестр	Четвертий				
Обсяг дисципліни	Кредити	4,0	Години	120	
	Лекційні			26	
	Практичні/семінарські			26	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			68	
Семестровий контроль	Екзамен				
Викладач	Довгенко Я.О., к.е.н., доцент				
Контактна інформація	Y.O.Dovhenko@cuspu.edu.ua				
Кафедра	Менеджменту та підприємництва				
Факультет	Права, бізнесу та адміністрування				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Предметом освітньої компоненти «Економічний аналіз» є економічні процеси та явища, які відбуваються в підприємствах, організаціях та економіці в цілому та методи і прийоми оцінки ефективності діяльності суб'єктів господарювання.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	<p>Мета викладання Економічного аналізу полягає у формуванні у студентів комплексу знань, умінь та навичок щодо традиційних та нетрадиційних методів аналізу, необхідних для проведення всебічного глибокого аналізу діяльності підприємств, організацій та економічних систем в цілому. Курс спрямований на розвиток аналітичного мислення, формування здатності до критичної оцінки економічної інформації та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.</p> <p>Завдання вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Оволодіння теоретичними основами економічного аналізу; ➤ Набуття практичних навичок проведення економічного аналізу; ➤ Розвиток аналітичного мислення та здібностей: навчити ЗО логічно мислити та аналізувати складні економічні ситуації, розвинути вміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки, зформувані вміння оцінювати ризики та невизначеність, розвинути критичне мислення та здатність до самостійних висновків. 				

	<p>➤ Підготовка до професійної діяльності: формувати навички, необхідні для роботи в аналітичних, підготувати ЗО до прийняття відповідальних рішень в умовах ринкової економіки, зозвинути вміння працювати в команді та ефективно комунікувати результати аналізу.</p>
<p>Компетентності</p>	<p>Загальні компетентності (ЗК) ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Спеціальні (фахові предметні) компетентності (СК) СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин. СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення. СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.</p>
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<p><i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:</i></p> <p>ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади). ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності. ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати. ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Розділ 1. Теоретичні основи економічного аналізу Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу <i>Економічний аналіз як галузь економічної науки.</i> Основні етапи розвитку аналізу господарської діяльності, його роль в управлінні народним господарством та підвищенні ефективності виробництва. Економічний аналіз в умовах ринкової економіки, його значення та функції. Спрямованість економічного аналізу в умовах ринкової економіки на перспективу й на обґрунтування економічної ефективності управлінських рішень. <i>Господарська діяльність як предмет економічного аналізу.</i> Об'єкти й суб'єкти аналізу. Зміст</p>

аналізу. Умови, які сприяли розвитку аналізу на підприємствах. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори, резерви виробництва. *Задачі економічного аналізу.* Оцінка результатів господарської діяльності. Сприяння управлінню та контролю виробництва. Пошук та виявлення резервів, сприяння їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва. Місце економічного аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язок з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванням, банківською справою, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом тощо.

Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення

Види та напрямки економічного аналізу. Техніко-економічний і фінансовий аналіз. Функціонально-вартісний і системний аналіз. Характеристика змісту аналізу в залежності від об'єкта вивчення, часу проведення (оперативний, поточний та перспективний), періодичності (періодичний, одноразовий), ступеню охоплення (повний, частковий). Зовнішній і внутрішній економічний аналіз. Ознаки розподілення аналізу господарської діяльності на зовнішній і внутрішній. Цілі, задачі й джерела інформації для цих видів аналізу. Споживачі аналітичного матеріалу зовнішнього та внутрішнього аналізу. *Зміст і поняття інформації.*

Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Гласність і секретність інформації. Комерційна таємниця, її межі та значення для суб'єктів господарської діяльності. Організація й контроль потоків інформаційного забезпечення виробництва. Характеристика й класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку й звітності. *Обробка, систематизація, зберігання й використання аналітичної інформації.* Розробка й класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язування аналітичних задач. Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Перевірка за зовнішніми прикметами (за формою) та за змістом. Використання аудиту для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів. *Значення і принципи організації аналізу господарської діяльності.* Планування організації аналізу, основні напрямки роботи з організації аналізу. Складання програми аналізу; збір, перевірка й аналітична обробка аналітичної інформації; узагальнення й оцінка та письмове оформлення результатів аналізу. Розподілення функцій з економічного аналізу між структурними підрозділами підприємства; узгодження і координація їх дій.

Тема 3. Традиційні методи економічного аналізу

Абсолютні, відносні і середні величини в економічному аналізі. Абсолютні величини. Натуральні одиниці виміру. Прості одиниці виміру. Комбіновані (складні) одиниці виміру. Умовно-натуральні одиниці виміру. Вартісні (грошові)

одиниці виміру. Трудові одиниці виміру. Відносні величини. Поточна (звітна) величина. Базисна і планова величина. Відносні показники динаміки. Базисні показники. Ланцюгові показники. Відносні показники структури. Відносні показники виконання договірних зобов'язань. Відносні показники порівнянь. Відносні показники координації. Відносні показники інтенсивності. Середні величини. Середня арифметична проста. Середня арифметична зважена. Середня гармонічна проста. Середня гармонічна зважена. Середня геометрична проста. Середня геометрична зважена. Середня квадратична проста. Середня квадратична зважена. Середня хронологічна. Інтервальний ряд динаміки. Моментний ряд динаміки. *Групування даних, табличний, графічний метод економічного аналізу*

Групування. Основні завдання групування. Групувальна ознака (основа групування). Кількісні ознаки. Атрибутивні (якісні) ознаки. Формула Стерджесса. Величина (крок) інтервалу. Типологічні групування. Структурні групування. Аналітичні групування. Прості групування. Комбіновані групування. Групування фінансів підприємства. Табличний метод. Таблиця. Підмет таблиці. Присудок таблиці. Проста розробка присудку таблиці. Складна розробка присудку таблиці. Проста таблиця. Групова таблиця. Комбінаційна таблиця. Перелікова таблиця. Хронологічна таблиця. Територіальна таблиця. Графічний метод. Графік. Поле графіка. Графічний образ. Координатна сітка. Масштаб. Експлікація графіка. Крапковий графік. Лінійний графік. Стовпчиковий графік. Стрічковий графік. Площинний графік. Двовірний «знак Варзара». Діаграма. Стрічкова (поточна) діаграма. Балансова діаграма. Об'ємний графік. Діаграма загального порівняння сукупностей. Діаграма структури. Діаграма динаміки. Діаграма взаємозв'язків ознак. Діаграма виконання планів. Статистична карта. Картограма. Картодіаграма. Лінійна діаграма. Планово-лінійний графік. Стовпчикова діаграма. Стрічкова діаграма. Секторна (колова) діаграма. *Побудова рядів динаміки для визначення загальних тенденцій*. Ряди динаміки. Ряди абсолютних величин. Ряди відносних величин. Ряди середніх величин. Моментні ряди динаміки. Інтервальні (періодичні) ряди динаміки. Динамічні ряди наростаючих підсумків. Порівнянність показників динаміки. Ланцюгові показники. Базисні показники. Рівень ряду. Початковий рівень. Кінцевий рівень. Абсолютний приріст. Темп зростання. Темп приросту. Абсолютне значення одного проценту приросту. Середні величини рядів динаміки. Середній рівень ряду динаміки. Середній абсолютний приріст. Середній темп зростання. Середньорічний темп приросту. Прийоми обробки та аналізу рядів динаміки. Змикання динамічних рядів. Приведення рядів динаміки до однієї основи. Виявлення основної тенденції ряду динаміки. Загальна тенденція динаміки. Характер (тип) динаміки. Згладжування (вирівнювання) рівнів ряду шляхом укрупнення інтервалів. Згладжування способом ковзної середньої. Аналітичне

вирівнювання. Вимірювання сезонних коливань. *Балансовий метод. Метод деталізації. Метод порівняння.* Балансовий метод (балансове погодження). Балансовий метод в економічному аналізі та плануванні. *Натуральний (матеріальний) баланс. Вартісний (грошовий) баланс. Трудовий баланс. Баланс галузей економіки. Міжгалузевий баланс. Сальдовий метод. Метод деталізації.* Принцип основної ланки (вузьких місць). Моделювання. Модель. Змінні величини моделі. Параметри моделі. Детермінована (функціональна) модель. Адитивна модель. Мультиплікативна модель. Кратна модель. Змішана (комбінована) модель. Прийоми перетворення моделей. Подовження (формальне розкладання) моделі. Розширення моделі. Скорочення моделі. Порівняння. Способи приведення показників у порівняльний вигляд. Нейтралізація впливу об'ємного (кількісного) фактора. Нівелювання впливу вартісного фактора. Нейтралізація впливу якісного фактора. Нейтралізація впливу структурного фактора. Порівняльний аналіз. Види порівняльного аналізу. Горизонтальний аналіз. Вертикальний (структурний) аналіз. Трендовий аналіз. Одновимірний аналіз. Багатовимірний аналіз. *Методи порівняльної комплексної оцінки.* Метод багатомірних порівнянь. Стандартизація. Стимулятори. Дестимулятори. Методи комплексної оцінки. Детерміновані методи комплексної оцінки. Метод сум. Метод суми місць. Метод коефіцієнтів. Метод геометричної середньої. Метод відстаней. Евклідова відстань. Зважена евклідова відстань. Стохастичні методи комплексної оцінки. Компонентний аналіз. Двомірне шкалування. Багатовимірний факторний аналіз. Експертно-статистичний метод.

Тема 4. Методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу

Методи детермінованого аналізу: індексний метод, метод різниць, інтегральний метод, методи пропорційного ділення та дольової участі. метод логарифмування. Індексний метод. Основні завдання індексного методу. Індекс. Індивідуальний індекс цін. Індивідуальний індекс фізичного обсягу. Індивідуальний індекс обсягу товарообігу. Зведений індекс цін. Зведений індекс фізичного обсягу. Зведений індекс обсягу товарообігу. Зведений середній арифметичний індекс фізичного обсягу. Зведений середній гармонічний індекс цін. Індекс структури (структурних зрушень). Індекс постійного (фіксованого) складу. Індекс змінного складу. Метод різниць. Факторні показники. Результативний показник. Прийом ланцюгових підстановок. Об'ємні (кількісні) показники. Структурні показники. Якісні показники. Прийом відносних (процентних) різниць. Прийом абсолютних (арифметичних) різниць. Інтегральний метод. Типи факторних моделей. Мультиплікативні моделі. Двохфакторна мультиплікативна модель. Трьохфакторна мультиплікативна модель. Чотирьохфакторна мультиплікативна модель. Кратна модель. Комбінована модель. Метод пропорційного ділення. Метод дольової участі (часткової участі, участі на паях). Адитивна

модель. Комбінована (змішана) модель. Дисперсійний аналіз: регресійний аналіз, кореляційний аналіз, кластерний аналіз. Метод логарифмування. Мультиплікативна модель. *Методи стохастичного факторного аналізу: дисперсійний, регресійний, кореляційний, класерний аналіз.* Дисперсійний аналіз. Основні завдання дисперсійного аналізу. Загальна дисперсія. Групова дисперсія. Середня з групових дисперсій. Міжгрупова дисперсія. Коефіцієнт детермінації. Кореляційне відношення. Критерій Фішера (F-критерій). Регресійний аналіз. Основні завдання регресійного аналізу. Рівняння регресії. Парний (простий) регресійний аналіз. Лінійна функція. Параметри рівняння. Метод найменших квадратів. Коефіцієнт регресії. Нелінійна функція. Степенева функція. Гіпербола. Парабола. Регресійний аналіз на основі множинної регресії (багатофакторний регресійний аналіз). Багатофакторне рівняння множинної регресії. Параметри множинної регресії. Кореляційний зв'язок. Кореляційний аналіз (кореляційний метод). Основні завдання кореляційного аналізу. Середньоквадратичне відхилення. Коефіцієнт варіації. Коефіцієнт кореляції (коефіцієнт Пірсона). Коефіцієнт детермінації. Рівняння множинної лінійної кореляції. Коефіцієнт множинної кореляції. Кластерний аналіз. Основні завдання кластерного аналізу. Кластеризація. Ієрархічні процедури. Агломеративні (об'єднувальні) дії. Ітераційні процедури. Метод одиничного зв'язку (метод близького сусіда). Метод повного зв'язку (далекого сусіда). Метод середнього зв'язку. Метод Уорда.

Тема 5. Оптимізаційні методи. Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі.

Методи оптимізації в аналізі: метод дерева рішень, програмування, аналіз чутливості, метод Монте-Карло, теорія ігор, теорія масового обслуговування.

Методи оптимізації показників (теорії прийняття рішень). Метод дерева рішень. Математичне (оптимальне) програмування. Лінійне програмування. Нелінійне програмування. Модель. Економіко-математична модель. Аналіз чутливості. Метод сценаріїв. Метод Монте-Карло. Теорія ігор. Стратегія. Конфлікт. Гра. Парна гра. Гра n — осіб (множинна гра). Гра з нульовою сумою (антагоністична гра). Вирішення гри. Оптимальна стратегія. Стійкість. Середній виграш (програш) в усіх партіях. Стратегічна теорія ігор. Змішана стратегія. Чиста стратегія. Ціна гри. Система масового обслуговування. Канал обслуговування. Одноканальна система масового обслуговування. Багатоканальна система масового обслуговування. Випадковий потік заявок (вимог). Потік подій. Інтенсивність потоку подій. Показники ефективності системи масового обслуговування. Системи масово-го обслуговування з очікуванням (чергою). Системи масового обслуговування з відмовленнями. Абсолютна пропускна здатність. Відносна пропускна здатність. Ймовірність відмови. Середнє число зайнятих каналів. Інтенсивність навантаження каналу (приведена

інтенсивність потоку заявок). Дисципліна обслуговування. *Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі: метод мозкового штурму, методи експертних оцінок, асоціацій та аналогій, інші евристичні методи.* Евристичні методи. Експертні методи. Психологічні методи. Методи ненаправленого пошуку. Мозковий штурм. Експертні оцінки. Метод асоціацій та аналогій. Метод контрольних запитань. Метод колективного блокноту. Ділова гра. Кібернетична нарада. Методи направлено пошуку. Морфологічний метод. Алгоритм розв'язання винахідницьких задач. Метод експертних оцінок. Індивідуальні експертні методи. Метод інтерв'ю. Метод анкетування (аналітичного експертного оцінювання). Колективні експертні методи. Метод комісії. Метод відстороненого оцінювання. Метод «Дельфі». Прийом особистої аналогії. Метод фокальних об'єктів. Синектика. Метод низки випадковостей та асоціацій. Метод контрольних запитань.

Розділ 2. Операційний аналіз

Тема 6. Аналіз виробництва, витрат і реалізації продукції, робіт, послуг

Значення й завдання аналізу виробництва продукції (робіт і послуг). Загальна схема й послідовність проведення аналізу. Система показників продукції та обсягів виробництва. Фактори виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. *Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному виразі.* Оцінка динаміки обсягу продукції виробництва. Вимірники, які використовуються для обчислення динаміки показників. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на динаміку показників, методика їх розрахунку. *Аналіз асортименту й структури випуску продукції.* Комплексний аналіз впливу асортименту й структурних зрушень на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього фактора на обсяг виробництва та інші показники підприємства. Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію й послуги підприємства, місткості ринку для обґрунтування плану виробництва та реалізації продукції. Загальна схема й послідовність проведення аналізу. Система показників і факторів, які визначають рівень попиту на продукцію та послуги. Вивчення функцій кривих попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень. *Аналіз якості продукції та робіт.* Показники якості. Сортність і методика її аналізу. Аналіз впливу якості на економічні показники роботи підприємства. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз реклаमाцій, одержаних від споживачів, їх динаміки й причин браку. Оцінка динаміки штрафів за постачання недоброякісної продукції. *Аналіз комплектності й ритмічності роботи підприємства.* Сутність ритмічності виробництва та її прямі і непрямі показники. Коефіцієнти ритмічності, варіації, аритмічності. *Значення, завдання і джерела даних аналізу витрат на виробництво продукції.* Собівартість продукції та задачі її аналізу. Об'єкти аналізу

собівартості. Класифікація витрат виробництва продукції. Джерела даних аналізу витрат виробництва продукції. *Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції.* Методика аналізу групування витрат за економічними елементами. Основні фактори впливу на загальну суму витрат. Аналіз прямих матеріальних витрат. Сутність аналізу прямих матеріальних витрат. Фактори та оцінка їх впливу на рівень прямих матеріальних витрат. Аналіз комплексних статей витрат. Основні задачі аналізу комплексних статей витрат. Етапи та методика проведення аналізу комплексних статей витрат. *Аналіз витрат на гривню виробленої продукції.* Витрати на гривню виробленої продукції – як показник ефективності використання ресурсів. Факторна модель питомих витрат. Виявлення резервів зниження собівартості продукції. *Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг.* Аналіз виконання договірних зобов'язань щодо поставок за обсягом, за строками, за асортиментом, за якістю. Характеристика взаємозв'язків показників випуску, відвантаження й реалізації продукції. Аналіз і оцінка збуту окремих товарів. Зміст і реалізація підсумкового аналізу виручки від реалізації продукції й послуг. Підрахунок резервів збільшення реалізації продукції.

Тема 7. Аналіз довгострокових активів підприємства

Завдання та загальна схема аналізу довгострокових активів. Джерела інформації. Склад довгострокових активів, їх структура. Аналіз операційних необоротних активів, темпів їх зростання у порівнянні з темпами зростання обсягів виробництва й реалізації продукції й обсягів операційних оборотних активів. *Аналіз показників складу, структури й технічного стану основних засобів.* Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами та основними засобами. Оцінка динаміки оновлення й модернізації основних засобів, фондоозброєності праці. Оцінка інвестиційної активності підприємства. *Аналіз використання основних засобів.* Сутність економічної ефективності функціонування основних засобів. Фондовіддача та фактори її впливу. Мультиплікативна факторна модель приросту обсягу виробництва за рахунок розширення основних засобів і зростання фондовіддачі. Фондомісткість та фактори її впливу. Методика розрахунку економії (перевитрат) основних засобів за рахунок зміни фондомісткості. Методика розрахунку впливу факторів на фондовіддачу основних засобів. *Аналіз використання виробничих потужностей.*

Оцінка кількісних змін, що характеризують виробничу потужність. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання виробничого устаткування. Аналіз сполучення взаємопов'язаних виробництв. Оцінка ступеня недовикористання виробничих потужностей та його причин. Резерви збільшення випуску продукції за рахунок підвищення ефективності використання виробничих потужностей.

Тема 8. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на

оплату праці

Значення й завдання аналізу забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Загальна схема аналізу. Джерела інформації. Аналіз зміни робочої сили за категоріями, професійним та кваліфікаційним складом, їх відповідності вимогам виробництва. Аналіз чисельності робітників за рівнем механізації й автоматизації праці. Аналіз руху робочої сили та її причин. Аналіз використання робочого часу. Виявлення й аналіз невиправданих втрат робочого часу. Показники та аналіз динаміки продуктивності праці. Аналіз впливу трудових і організаційно-технічних факторів на динаміку продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції, що випускається. Аналіз резервів зростання продуктивності праці й випуску товарної продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів. Аналіз показників ефективності використання фонду оплати праці. Аналіз фонду оплати праці за категоріями працюючих і елементами витрат. Аналіз темпів зростання номінальної та реальної середньої заробітної плати. Аналіз співвідношення темпів зростання середньої заробітної плати й продуктивності праці. Аналіз соціального розвитку підприємства. Оцінка рівня виконання плану соціального розвитку підприємства. Оцінка забезпеченості виконання плану фінансовими ресурсами. Виявлення резервів прискорення соціального розвитку підприємства та розробка заходів щодо їх реалізації.

Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Перевірка якості плану матеріально-технічного постачання. Вивчення норм і нормативів, що покладені в основу розрахунку потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Перевірка відповідності плану постачання потребам виробництва. Аналіз рівня виробничих запасів. Фактори, що впливають на рівень складських запасів підприємства. Оцінка забезпеченості потреби в матеріальних ресурсах джерелами покриття. Зовнішні та внутрішні джерела покриття. Визначення потреби в матеріальних ресурсах від постачальників. Визначення втрат продукції внаслідок недопостачання матеріалів, їх низької якості, заміни матеріалів, простоїв у зв'язку з порушенням графіка постачання. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

Оцінка динаміки показників матеріаломісткості продукції й матеріаловіддачі. Аналіз загальних і поодиноких показників матеріаломісткості продукції, питомої матеріаломісткості, коефіцієнта виходу придатної продукції з сировини, коефіцієнта використання матеріалів. Аналіз факторів зміни й виявлення резервів зниження матеріаломісткості продукції та підвищення ефективності виробництва. Факторна модель залежності матеріальних витрат від ефективності використання матеріальних ресурсів та факторів впливу.

	<p>Матеріаломісткість та фактори її впливу. Резерви підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.</p> <p>Тема 10. Аналіз оборотних активів</p> <p><i>Завдання аналізу оборотного капіталу і його інформаційне забезпечення. Сутність оборотного капіталу. Основні ознаки оборотного капіталу, напрямками аналізу оборотних активів. Система і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності. Класифікація оборотних активів. Класифікація активів: за фінансовими особливостями формування оборотні; за рівнем ліквідності; за формами функціонування у конкретному періоді часу; за рівнем варіабельності розміру. Основні показники оцінки стану, структури й ефективності використання оборотних активів підприємства. Власні оборотні кошти підприємства. Нестача власних оборотних коштів. Надлишок власних оборотних коштів. Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства. Тривалість обороту коштів . Коефіцієнт завантаження оборотних коштів. Коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельності. Аналіз оборотних коштів підприємства і джерел їх формування. Джерелами формування майна підприємства. Власні кошти. Залучені кошти. Види стратегій фінансування оборотних активів: ідеальна, агресивна, консервативна, компромісна. Аналіз руху грошових коштів підприємства. Рух грошових коштів від основної діяльності. Грошові потоки від інвестиційної діяльності. Рух грошових коштів від фінансової діяльності. Грошові активи підприємства.</i></p>		
<p>Критерії оцінювання роботи студентів</p>	<p>Критеріями оцінки є:</p> <p><i>усні відповіді:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Повнота розкриття питання; • Логіка викладання, культура мови; • Емоційність та переконаність; • Використання основної та додаткової літератури; • Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; <p><i>виконання письмових (практичних та аналітично-розрахункових), тестових завдань:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Повнота розкриття; • Правильність розв'язання; • Цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; • Акуратність оформлення роботи. <p><i>Критерії оцінювання під час аудиторних занять.</i></p> <p>Досягнення студентів на практичних заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за національною чотирибальною шкалою від «2» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці.</p> <p>Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях</p> <table border="1" data-bbox="683 2011 1560 2056"> <tr> <td data-bbox="683 2011 874 2056">Оцінка</td> <td data-bbox="874 2011 1560 2056">Критерії оцінювання навчальних досягнень</td> </tr> </table>	Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень		

	5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
	4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
	3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
	2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

Критерії оцінювання виконання аналітичного розрахункового завдання за розділами 1 та 2:

I. Початковий рівень (2 бали). Студент не опанував теоретичну частину теми, демонструє вміння виконувати частину практичної роботи і лише з допомогою викладача, порушує послідовність виконання роботи, не робить самостійно висновки за отриманими результатами.

II. Середній рівень (3 бали). Студент в основному опанував теоретичний матеріал, практичні завдання виконує за зразком або з допомогою викладача, результат роботи студента дає можливість зробити правильні висновки або їх частину, під час виконання роботи допущені помилки.

III. Достатній рівень (4 бали). Студент вільно володіє теоретичним матеріалом, самостійно виконує практичні завдання в повному обсязі з дотриманням необхідної

послідовності. Правильно і самостійно робить висновок.

IV. Високий рівень (5 балів). Студент демонструє глибоку, змістовні теоретичні знання, виконує всі вимоги, передбачені для достатнього рівня, практичні завдання виконує самостійно, надає обґрунтовані висновки.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль знань здобувачів з дисципліни «Економічний аналіз» проводиться за результатами рейтингової оцінки за увесь період вивчення даної дисципліни та у формі **екзамену**. Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів: – поточного контролю та екзаменаційних балів. Максимальна кількість балів за умови накопичення 60 балів за результатами поточного контролю. Максимальна кількість балів, яку отримує здобувач на екзамені – 40 балів ЄКТС.

Кінцевий результат обчислюється як сумарний бал від 60 до 100 балів (діє система накопичення балів семестрового контролю). У відомість обліку успішності заноситься накопичена сума балів під час семестрового контролю та кількість балів отриманих на екзамені. Сумарна кількість балів заноситься у залікову книжку студента.

У випадку отримання здобувачем менше 60 балів (FX, F в кредитах ЄКТС) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання екзамену для ліквідації академічної заборгованості.

Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти

Результати навчання, отримані здобувачами вищої освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством та регламентовано ПОРЯДКОМ визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, затвердженого вченою радою університету (протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.). (<https://shorturl.cusu.edu.ua/6h>).

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Змістовні модулі	Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					Всього	
	№ теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9		10
Поточний контроль (тести, ДЗ, опрацювання СР, самостійне розв'язання завдань)	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
Виконання аналітичного розрахункового завдань.	5					5					10	

Разом за семестр	30	30	60
Екзамен			40
Разом			100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту» <https://surli.li/ndlyyj>, «Про вищу освіту» <https://surli.li/kxdpva>, «Про наукову і науково-технічну діяльність» <https://surli.cc/vgflod>, «Про видавничу справу» <https://surli.lu/qdwepp>, з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнорукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №6 від 22.11.2022, №7 від 05.02.2024; №13 від 28.04.2025) <https://surli.li/fxvucc>.

Етичні вимоги: Самостійне виконання навчальних завдань (контрольних робіт, тестів, курсових та дипломних проєктів), надання достовірної інформації про результати власної діяльності, використання належних посилань на джерела інформації.

Використання технологій штучного інтелекту: Освітня політика допускає використання інструментів ШІ (ChatGPT, Gemini, Claude тощо) виключно як допоміжних засобів для пошуку ідей або структурування матеріалу; організації самостійного навчання, розвитку навичок письма, вдосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу; створення мультимедійних матеріалів (презентацій, відео, зображень та ін.); аналізу великих обсягів даних у власних дослідженнях та інш.

Забороняється: Повне або часткове генерування тексту

	<p>роботи ШІ та подання його як власного результату; використання будь-яких генеративних ШІ-інструментів під час складання модульних тестів.</p> <p><i>Вимога:</i> У разі використання інструментів ШІ здобувач зобов'язаний зазначити назву інструменту та обсяг його використання у списку використаних джерел або у дисклеймері до роботи.</p> <p><i>Відповідальність:</i> Здобувач вищої освіти (або команда) несе повну відповідальність за перевірку фактів, коректність, логіку та автентичність фінального продукту. «Галюцинації» ШІ або його помилки, присутні у зданій роботі, будуть вважатися помилками здобувача вищої освіти.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література</p> <p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мазуренко В. П., Ткаченко Н. В. Економічний аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2024. 342 с. 2. Мних Є. В., Бардаш С. В. Економічний аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2023. 3. Економічний аналіз: теорія і практика : навч.-метод. посібник / А. В. Рибчук, О. А. Ковенська, Н. М. Антофій, В. І. Покотилова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 220 с. 4. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. для організації практичних занять та самостійної роботи студ. спец. 051 Економіка / уклад. : Б. О. Шевченко, С. В. Степаненко, Т. А. Непокупна, О. Є. Сакало, Л. І. Яковенко. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 120 с. http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18597. 5. Антонюк О. П., Ступницька Т. М. Економічний аналіз (практикум): посібник. Київ : Патерик, 2021. 320 с. 6. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро : ФОП Дробязко С.І., 2020. 180 с. URL: http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/5693. <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гурова К. Д., Ганін К. Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Харків : Вид-во Іванченка І. С. 2019. 328 с. 2. Жарун О.В., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Непочатенко О.А. Теорія економічного аналізу: навч. посіб.. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 272с 3. Рибчук А.В. Економічний аналіз: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за ред. Рибчук А. В. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС. 2020. 219 с. 4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз підприємств : навч. посіб. [Електронне видання]. Полтава : ПДАУ, 2024. 350 с.

	<p>5. Л. В. Громоздова, І. О. Ілляшенко, Я. О. Довгенко, В. В. Царук, К. М. Юрченко Методологія оцінки економічної безпеки підприємництва на різних рівнях ієрархії управління економікою. <i>Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку</i>. 2022. № 28. С. 29-38. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2022_28_5</p> <p>6. Oleksii Hutsaliuk, Nataliia Havrylova, Oksana Storozhuk, Yana Dovhenko, Snizhana Kovalenko and Alla Navolokina Leverages of financial and environmental management in agricultural sector of the economy. <i>E3S Web of Conferences Volume 558</i>, 2024. https://doi.org/10.1051/e3sconf/202455801025</p> <p>7. Довгенко 2. Я.О., Халецька З.П., Яременко Л.І. Аналіз та моделювання впливу інвестиційних вкладень на розвиток економіки України. <i>Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління»</i>. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. 2021. Випуск № 4 (31). С. 131-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cxeebu_2021_4_22</p> <p>8. Довгенко Я.О. Оцінка та моделювання залежності прямих іноземних інвестиції від макроекономічних чинників. <i>Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство»</i>. 2021. Випуск № 29. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/</p> <p>9. Левченко О.М., Довгенко Я.О., Яременко Л.І. Страхування в Україні: аналіз динаміки, ризиків і можливостей. <i>Управління змінами та інновації</i>. 2024. No 12. С. 30-37. . https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-12-5</p> <p style="text-align: center;">Інформаційні ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.rada.gov.ua - Верховна Ради України. 2. http://www.kmu.gov.ua/ - веб-сайт Кабінету Міністрів України. 3. http://www.minfin.gov.ua - Міністерство фінансів України. 4. http://www.nssmc.gov.ua - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. 5. http://www.ukrstat.gov.ua - Державна служба статистики України. 6. http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index - веб-сайт Державної аудиторської служби України. 7. http://sfs.gov.ua/ - веб-сайт Державної фіскальної служби України. 8. http://www.liga.net - Ліга Бізнес Інформ 9. http://www.nau.kiev.ua - Нормативні акти України 10. http://econa.org.ua/index.php/econa - Журнал «Економічний аналіз» 11. www.ukrstat.gov.ua
Матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, оснащена сучасним комп'ютерним обладнанням, з використанням офісного пакету Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), проектор, ноутбук, наукова література, презентаційні матеріали.

